

ALMANYA'DA ÇOĞULCULUK KARŞITI SAĞ NEDEN YÜKSELİYOR: ALTERNATIVE FÜR DEUTSCHLAND ÖRNEĞİ ÜZERİNE İNCELEME - 01.08.2019

Çağdaş Varol

Uep Rapor No: 1
01.08.2019

Çağdaş Varol

Uygulamalı Eğitim Program Katılımcısı

GİRİŞ

Küreselleşme, Ortadoğudaki savaş ortamı ve mülteci akını gibi gelişmeler, Avrupa siyasetinde popülist ve radikal sağ partilerin güçlenmesine neden olmuştur. Öyle ki 1980lerin başında her yüz Avrupalı seçmenin yalnız birinin oyunu alabilen popülist ve aşırı sağ partiler, bugün Macaristanda iktidar ve Avusturya, İtalya, İsviçre gibi ülkelerde koalisyon ortağı veya dışarıdan destekçi olabilme başarısını elde etmiş, diğer birçok ülkede de yaklaşık yüzde 10-20 oy oranıyla siyasetin belirleyici özneleri haline gelmiştir.[1] Bu durum, diğer merkez sağ partilerde de tutum değişikliklerine neden olurken siyaset bilimciler için de yeni ve gözde bir araştırma sahası olarak karşımıza çıkmaktadır.[2]

İkinci Dünya Savaşından sonra uluslararası ilişkilerde idealist kuramların güçlendiği ve aynı yıkıcı deneyimlerin yeniden yaşanmaması adına öncelikli olarak barış atmosferinin hedeflendiği bir çağa girilmiştir. Küreselleşmeyle beraber sınırların kalktığı bu yeni çağda rekabet, toprak savaşlarından teknoloji ve piyasa yarışlarına yönelmiştir. Ulus devlet odaklı perspektif ve milliyetçilik yerini giderek ulus-ötesi iş birliğine ve yapılara bırakmış, çok kültürlülük (*multiculturalism*) egemen görüş olmaya başlamıştır. Avrupa

özelinde 1951 Avrupa Kömür Çelik İş birliği Anlaşmasıyla kendini gösteren bu entegrasyon süreci 1992 Maastricht anlaşmasıyla Avrupa Birliği ne dönüşerek güçlenmiş ve 2013e kadar yeni ülkeleri de bünyesine alarak genişlemiştir.[3]

Yarım yüzyılı aşan bu süre zarfında çok kültürlülük ve ulus-ötesi iş birliği paradigmalarının görece başarısından söz etmek mümkün olsa da dünya siyaseti son zamanlarda 2. Dünya Savaşı sonrası kazanımlarının yeniden sorgulanmaya başladığı bir döneme geçiş yapmıştır. Sovyetlerin dağılması ile beraber İslamın yeni öteki haline gelmesi, 11 Eylül olayları, Suriye ve göçmen krizi, 2004 ve 2007de ABnin Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine genişlemesi sonrası Doğu Avrupadan Batı Avrupaya göç, 2008den itibaren yaşanan ekonomik kriz, gelir adaletsizliği ve işsizlik oranındaki artış, göç karşıtı, popülist ve milliyetçi partilerin alternatif olarak düşünülmeye başlanmasına sebep olmuştur.[4] Bu durum Avrupa içerisinde yaşayan azınlık gruplar için risk faktörü haline gelirken, Almanya gibi ülkelerin bir taraftan aşırı sağa karşı aldığı önlemleri sıkılaştırmasını sağlamış, diğer taraftan merkez sağ partiler de oy kaygısı gütmeye başladıklarından göçmenlere yönelik daha sağa yakın tutumlar benimsemeye başlamıştır.

Çoğulcu kurumlara ve liberal demokrasiye zıt fikirler, örgütlenmelerini hem siyasi partiler hem de illegal topluluklar aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Bu örgütlenmelerin en önemlisi sayılabilecek siyasi partiler, radikal sağ, aşırı sağ ve popülist sağ gibi birçok şekilde adlandırılmakta ve aralarındaki kavramsal ayrım konusunda çeşitli fikirler öne sürülmektedir.

Ignazi, aşırı sağ partilerde sistem ve modernite karşıtlığı, homojen bir toplum yaratma hedefi, toplumsal hiyerarşi savunusu ve parlamenter demokrasiye şüpheli bakış gibi çeşitli özellikler tespit eder.[5] Aşırı sağ ve popülist sağ arasındaki ayrım çok ince olsa da aşırı sağ, sağın en uç kutbunu, halk yağcılığı anlamına gelen popülizm ise aşırı sağın metoduna işaret eder. Ortak özellikleri dikkate alındığında tüm bu aşırı sağ ve popülist partileri çoğulculuk karşıtı partiler olarak bir kategoride anmak mümkündür.

Bu çalışmada öncelikle Avrupada genel olarak çoğulculuk karşıtı sağ ile beraber kullanılan terminolojiye değinilecektir. Daha sonra Almanya özelinde çoğulculuk karşıtı sağın tarihine ve artış nedenlerine değinildikten sonra, Almanyada önemli başarı sağlayan popülist aşırı sağ parti Alternative für Deutschland (AfD), parti tüzüğü ve milletvekilleri konuşmaları ele alınarak analiz edilecektir.

1. KAVRAMSAL ANALİZ

Bugün popülizm, aşırı sağ, ırkçılık ve faşizm gibi kavramlar, kullanıldığı bağlamı güçlendirmek gibi amaçlarla birbiri yerine geçebilir bir özellik kazanmıştır. Kimi araştırmacılar bu kavramlar arasına keskin çizgiler çizmeyi önemli bulurken, kimi araştırmacılar ise aşırı sağa ilişkin her konuyu ırkçılık gibi görece ağır kavramlarla ifade etmeyi gerekli görmektedir.

1. Popülizm

Popülizm veya halk yağcılığı, toplumdaki seçkin bir tabaka tarafından halkın çıkarlarının bastırıldığını ve engellediğini varsayan ve devlet organlarının bu seçkin tabakanın etkisinden çıkarılıp halkın yararına kullanılması gerektiğini söyleyen siyasî bir felsefe veya söylem biçimidir. [6]

Popülizmin siyasi kökenleri genellikle 19. yüzyıl Rus Narodniki hareketi ya da Amerikanın 1890lardaki Halk Partisiyle özdeşleştirilmesine rağmen, Avrupada etkisi 20. yüzyılın başından itibaren güçlenmeye başlamıştır. Sağ popülizmin Avrupadaki ilk örneklerinden biri olarak 1955 yılında kurulan Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ) örnek gösterilmektedir.[7]

Popülizm, modern dünyanın karmaşık sorunları için çok basit çözüm yolları olduğuna inanır ve sıradan insanın fikir, istek ve duygularıyla ilgilidir. Düşman veya düşmanlar konusunda net bir tanım yapar. Son yıllarda popülist hareketlerin liderlerinin hem sol hem de sağ görüşlüler arasından çıktığı gözlemlense de sağ popülizm ve sol popülizm arasında önemli farklar bulunur.[8]

Sol popülizm, üstesinden gelinebileceğini düşündüğü eşitsizliklere vurgu yaparken, sağ popülizm yaradılıştan gelen eşitsizlikler üzerinden siyaset yaparak daha dışlayıcı bir siyaset güder.[9] İki tür popülizmin de ortak noktası halka karşı yozlaşmış elit ikiliği üzerinden inşa edilmeleri ve ötekileştirilmiş bir düşman ögesi yaratmalarıdır.[10]

Jan-Werner Müller, popülizmin ihmal edilmiş sessiz bir çoğunluğu öne çıkardığı için demokrasiyi güçlendirdiği iddiasını yanılsama olmakla beraber tehlikeli bulur.[11] Seçkin karşıtı olan popülistler, her zaman çoğulculuk karşıtıdır ve söylemlerinde çoğulculuğa karşı çoğunluk referansı yaparak halkı temsil ettiğini iddia eder.[12] Popülist iktidarların aynı zamanda devlet aygıtını gasp etmek, yolsuzluk ve kayırmacılık gibi özellikleri olmakla beraber kızgınlık, öfke ve hınç gibi duyguları kullanırlar.[13]

Ralf Dahrendorfun Popülizm basit, demokrasi ise karışıktır. olarak özetlediği demokrasi ve popülizm ayrımından[14] popülizmin kapsam ve karmaşıklık bakımından zayıf olduğu ve sosyalizm, liberalizm ve faşizm gibi sosyal değişim konusunda geniş bir vizyon çizmediği için ince bir ideoloji (*thin-centered ideology*) olarak tanımlandığı söylenebilir.[15] Dolayısıyla popülizm, bu vizyonu çizebilen kalın ideolojilerden birine eklemlenme ihtiyacı duyar. Bu nedenle günümüzde aşırı sağ, popülizmi daha geniş kitlelere ulaşmak için bir metot olarak kullanmaktadır.

1.2. Aşırı Sağ

Aşırı sağ (far-right-extreme right) ya da radikal sağ ise sağcılığın en yüksek biçimi olup toplumsal hiyerarşiyi destekler ve bazı insanların aşağı, bazılarının ise üstün olduğu gibi düşünceleri içinde barındırır. Aşırı sağ (*far-right*), radikal sağ (*radical right*) ve *extreme* sağ (*extreme right*) genellikle birbiri yerine eş anlamlı olarak kullanılan kavramlar olsa da radikal sağ ve *extreme* sağ, daha ana akım olan aşırı sağdan ayrılarak ırkçı, faşist ve köktendinci akımları da kapsar. Dolayısıyla aşırı sağ, radikal ve *extreme* sağa göre demokratik unsurlarla daha iç içe kabul edilebilir.[16]

Popülizm bazen sağ-sol ayrımına gitmeden gerçek çelişkiyi düzen partileri ve halk arasında kurarak ve olağan koşullarda bir arada bulunması mümkün olmayan söylemleri ve kimseleri uzlaştırarak farklı bir görünüm alsa da aşırı sağ ve popülizm, çoğu zaman birbirini tamamlar ya da birbiri yerine kullanılır. Ek olarak, aşırı sağ olarak tanımlanan bir parti, uygulamaları bakımından popülist olarak adlandırılabilir.

Bu çalışmada popülist sağ, aşırı sağ ve radikal sağ tek bir kavram olarak ele alınmak istendiğinde çoğulculuk karşıtı sağ şeklinde özetlenecektir.

1.2. Nativizm

Milliyetçilik ve yabancı düşmanlığını birleştiren nativizm, Muddlea göre ırkçılığı, etnik merkeziyetçiliği ve göç karşıtlığını içerir ve yerli olmayan kişi, fikir ve politikaları, olabildiğince homojen olması gereken ulus devlete karşı bir tehdit olarak görür.

Çoğunluğu insan haklarının ve anayasal kuvvetler ayrılığının (*check and balance*) önünde tutan nativizm, doğrudan anti-demokratik olmasa da otoriter eğilimleri ve failler için katı ceza sistemleri ön görmesiyle hoşgörü, çoğulculuk ve azınlıkların korunması gibi özgürlükçü (*liberal*) demokrasinin temel değer ve ilkelerine karşı durur.[17]

1.3. Irkçılık

Çoğulculuk karşıtı sağın söyleminde ve uygulamalarında veya faaliyetlerinde görülen diğer bir ideoloji ırkçılıktır. Irkçılık ilk olarak Oxford İngilizce Sözlüğü 1902 baskısında, Amerikanın yerli Amerikalılara yönelik politikalarının anlatımında kullanılmıştır.[18] Bugün bir ırkın diğer ırka üstünlüğü düşüncesinin çok daha ötesine taşınmış olan ırkçılık, yakın geçmişte doğrudan ve açık bir şekilde icra edilirken bugün, kapalı ve kurumsal olmadan varlığını sürdürmektedir. Dolayısıyla kurumsal açıdan ırkçı hiyerarşilerin artık mevcut olmadığı çıkarılabilse de ırk kavramının önemini yitirdiğine dair teoriler genel ölçüde hatalıdır.

Montserrat Guibernauta göre ırkçılık, biyolojik veya kültürel görünümleri nedeniyle belirli toplulukların dışlanmasına dayalı bir ideolojik söylem olup bir grubun diğer gruba o grubun zararına olacak şekilde üstünlük atfetmesidir.[19] Genellikle ırkçılıkla birlikte anılan faşist ideoloji ise Ignaziye göre devlet otoritesine inanç, kolektivizm, kişi haklarının sınırlanması gerektiği iddiası, hiyerarşik sosyal örgütlenme ve bireye karşı toplum gibi ortak noktalara sahiptir.

Hoşgörüsüzlükle mücadele adına ırkçılığın anlamı günümüzde oldukça genişletilmiştir. Kavramı geniş perspektiften kullanmak ırkçılığın farklı ve gözden kaçan birçok durumunun atlanmaması için önemliyken, bazı düşünürler bu genişletmenin ırkçılık kavramını belirsizleştirip etkisizleştirdiğini iddia etmektedir.

Yabancı olanla karşılaşıldığında ortaya çıkan ön yargı, korku ve nihayetindeki tepkiler düşünüldüğünde herkesin ırkçı düşünce veya pratikler ortaya koyma potansiyeli taşıdığı gözlemlenebilir. Kaynağını benmerkezcilik, hayatta kalma güdüsü, sömürgeciliğin meşrulaştırılması gibi farklı motivasyonlardan alan ırkçılık, klasik ırkçılık ve yeni ırkçılık şeklinde iki başlık altında incelenmektedir.

Klasik ırkçılık, ırk kavramını merkez alarak insanları biyolojik özelliklerine göre sınıflandıran, buna göre hiyerarşik bir yapı ortaya koyarak dünya tarihinin tüm dinamiklerini bu yapı çerçevesinde okuyan bir ideolojidir. Bununla beraber insanların entelektüel, ahlaki ve sosyal farklarını da fiziksel farklarla açıklama yoluna giden ırkçı ideoloji, eşitsizliklerin üstün olan içinde eriyerek yok olabileceği asimilasyoncu ve farklı olanın yok edilmesine dayanan bir tutum sergiler.[20]

Irkçılığın tarihte ortaya çıkışı ise sömürgeci uygulamaların meşrulaştırılma çalışmalarına rastlar. Örneğin, Avrupalıların Afrika ve Amerikayı işgalinde siyahilerin insan olup olmadığı sorgulanmış ve dini referanslara da atıftla insanların farklı türleri bulunduğuna yönelik sınıflandırıcı ve ayrımcı düşünce yapıları ortaya konmuştur.[21]

Bugün demokrasinin oldukça güçlü bir şekilde tüm dünyada verili kabul edilmesi sayesinde kendisini ırkçı olarak tanımlayan kişi ve hareket sayısı oldukça azdır ve faşist ideolojiyi benimseyen ırkçılık, pek rastlanır değildir. Ancak ister eylem ister düşünce düzeyinde olsun, doğrudan ya da dolaylı olarak ülkelerde çatışmalara sebep olan ve siyasi gündemi belirleyen yeni ırkçılık biçimleri de mevcut olup giderek daha etkin hale gelmektedir.[22]

Kapalı ırkçılık olarak da adlandırılan yeni ırkçılıkta, ırkların ariliği yerini kültürlerin özgünlüklerini koruma zorunluluğuna bırakmıştır.[23] Yeni ırkçılık, genelde İslamı önceleyerek göçmen değerlerinin Avrupa değerlerine zarar verdiğini, özelde Avrupa Birliğine karşı ulus devlet haklarını ve ulusal para birimlerini savunmaktadır.

Yeni ırkçılığın beslenme noktası yeni sağdır. Sistemdeki popülist ve aşırı milliyetçi partilerle örgütlenirler. Sistemin dışlamış olduğu kesimlerin duyarlılık noktalarını yakalayarak onları temsil iddiasıyla ekonomik ve siyasal kriz dönemlerinde başarı kaydederler. Yasal olarak faaliyet gösteremeyen ancak yasal çoğulculuk karşıtı sağdan güç alan diğer aşırı sağcılar ise şiddet eylemlerine katılıp Nazi dönemi diktatörlerini anmakta ve revizyonist kongreler düzenlemektedir. [24]

Kapalı (yeni) ırkçılık, klasik ırkçılığın aksine çoğunlukla fark edilmeden icra

edilmekte ve sosyal psikolojinin araştırma sahasına girmektedir. Örneğin, farklı kişilerin fotoğraflarının gösterilerek yapıldığı deneylerde siyahi bireylerin suç ve tehlikeyle ilişkilendirilirken beyaz bireylerin daha ziyade cazibe ve iyilikle ilişkilendirilmesi, kapalı ırkçılığı ortaya koyan örnek deneylerdendir.[25]

Irkçılığın yükselişi konusunda düşünürlerin farklı değerlendirmeleri mevcuttur. Wieviorka, ırkçılığın yükselişini, post-endüstriyel toplumda küreselleşmenin avantajlarından yoksun kalan kesimle ilişkilendirmekteyken, işçilerin isteklerine artık cevap veremeyen sendika örgütlerinin yerini aşırı sağ örgütlerin aldığını ifade etmektedir. Miles ise, yeni toplumda bireyselliğin artıp sendikacılığın azaldığını ve aşırı sağın da bu boşluktan sızdığını saptamaktadır.

Peterson yaptığı değerlendirmede, ırkçılığı küreselleşme kavramıyla açıklayarak vatandaş-yabancı ayrımının bulanıklaşmasının sosyoekonomik ve kültürel bir kriz yarattığından söz ederken, Hargreaves ve Leaman ise Avrupada yükselen ırkçılık üzerine yaptıkları çalışmalarda 1920ler ve 30lardaki ekonomik krizlere atıf yaparak, bugün de benzer sosyoekonomik ve psikososyal etkenlerin olduğunu ortaya koymaktadır.[26]

1.4. Avrupa Şüpheciliği

Avrupa Birliğine karşı mesafeli tutum almak şeklinde özetlenebilecek Avrupa şüpheciliği, yalnız sağ eğilimli partilere özgü olmayıp farklı nedenlerle farklı kesimlerde gözlemlenebilmektedir. Serbest piyasa eleştirisi üzerinden inşa edilen sol eğilimli Avrupa şüpheciliğinin aksine çoğulculuk karşıtı Avrupalı partiler, daha çok kimlik üzerinden bir Avrupa şüpheciliğine gider.[27]

Avrupa Şüpheciliği, Avrupa Birliğine tamamen karşı çıkmak yerine Avrupa bütünleşmesine ve derinleşmesine şüpheyle bakan yumuşak bir şüphecilik olabileceği gibi, Avrupa bütünleşmesinin tamamen reddini ve üyeliğe ve üye olarak kalmaya karşı çıkışı savunan sert/katı bir şüphecilik şeklini de alabilir.[28]

2. ALMANYADA ÇOĞULCULUK KARŞITI PARTİLER

Aşırı sağın Almanyada ortaya çıkışı, Almanyanın 1. Dünya Savaşı sonrası imzalanan Versailles antlaşması nedeniyle toprak kaybına ve ekonomi açısından zayıflamasına rastlar. Versailles Anlaşması, Almanyanın gelişimini sınırlandırmış, savaş tazminatları

ekonomiye ağır yük getirmiş, stratejik öneme sahip toprak parçaları Fransa ve Polonyaya geçmişti. Bunun sonucunda ülke yüksek enflasyonla ve sınıflar arası gerginliklerle baş başa kalmıştır.

1920lerin sonlarında genel refah düzeyi artsa da 1926-1933 arasında meydana gelen mali bunalımlar, Weimar demokrasisini yıpratmış ve 1933te Adolf Hitlerle beraber Nasyonal Sosyalist hareketin iktidara gelmesine zemin hazırlamıştır. Naziler, tarihin en korkunç soykırımlarını yapmış, izi uzun süre silinemeyecek katliamlar gerçekleştirmişlerdir.

Nazi Döneminin tarihin karanlık sayfalarına gömülmesinin ardından 2. Dünya Savaşının galip devletleri aşırı sağın Almanyada bir daha güçlenmemesini garanti altına alacak bir anayasa hazırlamış,[29] büyük devletler aynı acıların yeniden yaşanmaması için dünya çapında barış ve diplomasi yanlısı bir düzenin kurulması adına seferber olmuştur. [30]

Aşırı sağ ne Doğu ne Batı Almanyada tekrar büyük bir güç kazanamamış olsa da aşırı sağ örgütler yer altı faaliyetlerini her zaman için sürdürmüş, terör saldırıları düzenlemiş, nihayetinde demokrasinin doğan her tür boşluğundan faydalanarak görünürlük kazanmaya çalışmışlardır. Savaş sonrasında parti kurmaları yasak olan Neo-Naziler, sonradan yapılan yasa değişikliklerinin ardından *Sozialistische Reichspartei* ve *Deutsche Reichspartei* ile yasal siyasi arenaya çıkabilmiş, mecliste %5 oranında oy almayı başarmışlardır.

1950lerin sonlarında hem anayasal olarak hem kamuoyunda aşırı sağ partilerin önünü kesmek için örtülü birliktelikler gerçekleştirilmiş, 1952de SRP kapatılmış, 1953te %5lik ulusal barajla aşırı sağcılara darbe vurulması amaçlanmıştır.

Aşırı sağın ikinci dalgası olarak adlandırılan 1960-1980 döneminde ise *Nazionaldemokratische Partei Deutschlands - NPD* ortaya çıkmıştır. (1964) NPD, 1969da %4,3 oy oranına ulaşabilse de bu başarısı kalıcı olmamıştır. 1979da ise eski Hitler Gençliği lideri tarafından Özgürlükçü Alman İşçi Partisi kurulmuş, parti yabancılara yönelik şiddet eylemlerinden sonra 1995 yılında kapatılmıştır.[31]

1980lerden günümüze uzanan üçüncü dalgaya damgasını vuran ise, 26 Kasım 1983de iki eski CSU üyesi Ekkehard Voigt, Franz Handlos ve Bavyera yerel televizyonunda çalışan bir yapımcı olan Franz Schönhuber tarafından kurulan *Republikaner* olmuştur. Parti, Christlich-Soziale Union in Bayern e. V. / Christian Social Union in Bavarianın (CSU) Doğu Almanyaya 1 milyon DM verilmesi için komisyonculuk yapmasını protesto etmek için bir araya gelen aşırı sağcılar tarafından kurulmuştur. Hem Neo-Naziler hem Christlich

Demokratische Union Deutschlands / Christian Democratic Union of Germany (CDU)/CSU çevreleri ile bağlantıları bulunan *Republikaner*, ortanın sağı ile aşırı sağ arasında bir köprü olmuş, ılımlı sağdan aşırı sağa geçiş için ortam yaratmıştır.

REPin ilk önemli başarısı, CSUnun oy oranının %2,5 düştüğü 1986 seçimlerinde ulaştığı %3lük orandır. Republikanische / Republicans (REP) , 1989da Batı Berlinde yapılan seçimlerde %7,5 oy oranı alarak altı ay içinde üye sayısını ikiye katlamış ve aynı yıl Avrupa Parlamentosu seçimlerinde de %7,1 oy toplamayı başarmış olsa da 1990daki seçim yenilgisinden sonra güçsüzleşme dönemine girmiştir.

Aşırı sağ partilerin 90lardaki tam anlamıyla yükselişi aslında, 1992-1993den itibaren yaşanmaya başlanmıştır. 1992de Schleiswig-Holsteinda aşırı sağın toplam oy oranları %7,5e varırken; REP, Baden Württembergde %10,9 oy almıştır. Böylece aşırı sağ, ilk kez bir eyalet parlamentosunda temsil hakkı elde etmiştir.

REPin seçmeni üzerine yapılan bir araştırmaya göre, REP seçmeni öncelik sırasıyla diğer partilere duyulan memnuniyetsizlik, yabancılar meselesi ve REPin Almanyanın çıkarlarını savunduklarına dair duydukları inanç nedeniyle REPe oy vermiştir.[32]

2000li yıllara gelindiğinde ise, Saksonya eyalet meclisi seçimlerinde (2004) NPD önemli bir başarıya imza atarak, %9,2 oy elde etmiş, 2004 Avrupa parlamentosu seçimlerinde ise %2 oy oranına ulaşmıştır.

Ek olarak, merkez partilerden aşırı sağ partilere geçen milletvekilleri olmakla beraber, büyük aşırı sağ partilerin hiçbiri (*REP, DVU ve NPD*) 20. yüzyılın başındaki aydın desteğini arkasında bulamamış, mali, siyasi, askeri ve kültürel alanlarda ötekileştirilmiştir. [33]

2013 yılında ise sağ popülist ve AB şüphecisi bir parti olan Almanya için Alternatif (*Almanca: Alternative für Deutschland, AfD*), muhafazakâr gazeteci Konrad Adam, Alexander Gauland ve iktisatçı Bernd Luckeun da bulunduğu CDUlu muhalifler tarafından kurulmuştur.[34] 2013 seçimlerinde baraj %5,0 iken %4,7 oy alarak meclise girmeyi kıl payı kaçıran AfD, 2014 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde Almanya'daki 96 koltuktan 7'sini almayı başarmıştır. 2014 Haziranında Avrupa Muhafazakârlar ve Reformcular İttifakı grubuna katılan parti, eyalet parlamentolarındaki ilk temsilini Türingiya, Brandenburg ve Saksonya ile yaparken 2017 Almanya federal seçimlerinde %12,6 oy alarak ilk defa 94 sandalye ile federal meclise girmeye hak kazanmış, 3. Parti konumuna yerleşmiştir.[35] Şu anda 16 eyalet parlamentosunun 14ünde temsil edilmekte olan AfD, 50 yılı aşkın süre sonra parlamentoya giren ilk aşırı sağ parti olarak Alman ve

Avrupa siyasetinde yeni bir dönüm noktası olmuştur.[36]

Zaman içerisinde partinin görece ılımlı ilk kurucu kadrosu marjinalleştirilerek tamamen parti dışına itilmiş ve liderlik koltuğu, Frauke Petryden Alexander Gauland ve Alice Weidel'e geçince parti daha da sağda konumlanmaya başlamıştır.

Şu anda Avrupa sınırlarının kapatılması, Almanya ulusal sınırındaki kontrollerin sıklaştırılması ve göçmen kamplarının Almanya dışında kurulmasını talep eden AfD, Angela Merkelin göçmen politikasına şiddetle karşı çıkmaktadır. Parti ayrıca sığınma hakkı reddedilenlerin ülkeden derhal sınır dışı edilmesi ve yabancıların ülkelerine geri dönmesi için finansal yardım yapılmasını talep etmektedir.

Alman kültür ve dilinin önceliğini vurgularken, İslam'ın Alman toplumunun bir parçası olmadığını vurgulayan AfD, geleneksel ailecilik, kürtaj karşıtlığı ve anti feminizm gibi düşünceleri benimsemektedir. Amerikan Başkanı Donald Trump ve Brexit yanlısı Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi liderliği yapmış Nigel Farage gibi AfD liderleri de ana akım medyaya yönelik düşmanca bir tutum sergilemektedir.[37]

Sonuç olarak Almanyadaki aşırı sağ ve sağ popülist partiler ulusaldan ziyade bölgesel başarılar elde etmiştir. Alman çoğulculuk karşıtı partiler, nasyonal sosyalist geçmişin üzerlerindeki ipoteği ve Almanyanın diğer ülkelere göre daha gelişmiş bir ülke olmasından kaynaklı olarak diğer Avrupalı aşırı sağ partiler kadar başarı elde edememiştir.

Diğer yandan aşırı sağ, ırkçı terör olaylarının artmasına ve diğer merkez sağ partilerin siyasalarını da değiştirerek daha az özgürlükçü bir siyasi kültürün oluşmasına yol açmışlardır. Merkezdeki partiler, aşırı sağ partilerin önünü kesmek için onların dile getirdikleri konuları kendi söylemlerine dahil etmişlerdir. Örneğin 1996da FDP, Almanyanın yerleştirebileceği kadar yabancıyı almasını öngören ve göçmenlik konusunda sınırlamalar içeren bir tasarı sunmuştur.[38]

3. ALMANYADA ÇOĞULCULUK KARŞITI PARTİLERİN YÜKSELİŞ SEBEPLERİ

Genel olarak erkek, az eğitimli ve ekonomik olarak alt kademe seçmene sahip çoğulculuk karşıtı (aşırı sağ ve popülist) partiler,[39] Doğu Almanyadaki işsizlik ve işsiz kalma korkusu, barınma sorunu, sosyal ve sağlık alanlarındaki hizmetlerin aksaması, Almanyanın birleşmesinden sonra artan vergi oranları, artan uyuşturucu trafiği ve suç oranları ve tüm bunların nedeni olarak gösterilen sığınmacı, göçmen ve misafir işçi sayısındaki artış gibi seçmenin post-modern kültüre karşı zaaflarını kullanarak oy

oranlarını arttırmaktadır.[40] Sığınmacı, göçmen ve misafir işçilerin çoğu aynı zamanda kültürel bir tehdit olarak görülmüş, Almanyanın sosyal dokusunu değiştireceklerinden korkulmaya başlanmıştır.

Düzen partilerinin başarısız olduğu noktalardan sıklıkla beslenen çoğulculuk karşıtı sağ, protesto oylarından önemli ölçüde yararlanmaktadır.[41]

3.1. Siyasi Sebepler

Avrupa aşırı sağı, Maastrichtten sonra Avrupa Birliğinin yetki alanlarının çok fazla arttığını (*ever closer Union*) ve demokratik değerleri, kuvvetler ayrılığını ve anayasal ilkeleri hiçe sayarak ulusal egemenliklere zarar verdiğini düşünmektedir.[42] Öyle ki Almanyada Cumhuriyetçiler (*die Republikaner*) Maastricht Antlaşmasını silahlar kullanılmadan yapılan Versailles Antlaşması şeklinde nitelemiştir.[43]

Alman politika arenasında patlak veren yolsuzluk ve skandallar, hükümetteki koalisyon ortaklarının uyumsuzlukları, Avrupa Parlamentosu seçimlerinin de eklenmesiyle sıklaşan seçim sayısı ve politikacıların ivedi çözüm üretmedeki başarısızlıkları, aşırı sağ partilere olan eğilimde öne çıkan diğer siyasi sebeplerdendir.[44] Aşırı sağ seçmeni, birçok proje ve politikayı elitler projesi olarak görmekte, Avrupa Parlamentosu seçimlerine olan katılımın azlığından da anlaşılacağı üzere kendisini geleneksel partilerin siyasetinin içinde bulamamaktadır.[45]

3.2. Sosyal Sebepler

Batı perspektifine göre 9/11 saldırılarından sonra düşman Sovyetler Birliğinin yerini İslam almıştır. Ülkeler Soğuk Savaş dönemindeki gibi Amerika ve İslam ülkeleri ikiliği arasında seçim yapmaya götürülmüştür. İslamın adını kullanan terörün Avrupada da artması ve IŞİD ve benzeri terör örgütlerinin ortaya çıkması İslamofobiyi güçlendirmiş, ardından gelen mülteci krizi, aşırı sağ partilerin zenofobik ve İslam ve göç karşıtı programları kullanmasıyla sonuçlanmıştır.[46] Halihazırda Avrupada yaşayan Müslümanlar da şüphe ve nefretin nesneleri haline gelirken, Avrupanın demografik geleceği sorgulanmaya başlamış ve milliyetçi tutumlar güçlenmiştir.

Doğu Almanyadaki seçmenler aşırı sağ partilerinkine benzer olarak baskıcı, anti-demokratik, dışarıya kapalı ve homojen bir toplum geleneğinden geldiğinden, Doğuda aşırı

sağ ve milliyetçi eğilimler Batıya göre çok daha kolay bir şekilde yükselmektedir.[47] Hem Doğu hem Batı Almanyadaki çoğulculuk karşıtı parti seçmeninin ortak özelliği, modernleşme ve küreselleşme kurbanı olduklarını düşünmeleri iken, Doğu Almanya seçmeni aynı zamanda birleşme mağduru olduğuna da inanmaktadır.[48]

İkinci Dünya Savaşı sonrası Almanya, 1997ye kadar dünyanın en liberal sığınma yasalarına sahip olmuş, başta komünist rejimlerden gelenler olmak üzere sığınmacı nüfusunu giderek arttırmıştır. Bunu propaganda malzemesi olarak kullanan çoğulculuk karşıtı partiler, yabancı değerlerin ekonomik anlamda iş güvencesini zayıflatırken, kültürel yozlaşmaya ve uyuşturucu kullanımının artmasına da sebep olduğunu iddia etmektedir.[49]

1992de Almanların yarısı yabancıların asıl ülkelerine geri dönmeleri gerektiğine inanırken, yarısından fazlası göçmenlerin statüsünde değişiklik yapılması gerektiğini düşünmekte ve Spiegelde yayımlanan bir araştırmaya göre halkın %37si yabancılar meselesi nedeniyle aşırı sağ hareketlere sempati duyduğunu ifade etmiştir.[50]

3.3. Ekonomik Sebepler

Avrupa Birliğinde 2008 yılında ekonomik kriz meydana gelmiş ve kriz birçok Avrupa ülkesini sarsmış, hükümetlerin kriz nedeniyle aldığı tedbirler halkta tepkiyle karşılanmıştır. Yunanistan ve Fransa gibi krizden ekonomik olarak etkilenen ülkelerde aşırı sağ partilerin yükseldiği gözlemlenmiş, diğer ülkelerde de krizin psikolojik etkileri saptanmıştır.[51]

Almanya özelindeyse CDU/CSUnun hız verdiği modernleşme süreci, teknolojiyle adapte ve nitelikli bir Zwei-Drittel-Gesellschaft[52] yaratırken, bu toplumun karşısında ise modernleşmeye uyum sağlayamayan ya da modernleşmeden olumsuz etkilenen ücretli işçiler, ara kademe çalışanları, vasıfsız işçiler, gençler ve uzun süre işsiz kalan insanlardan oluşan bir topluluk meydana gelmiştir. Bu bağlamda, çoğulculuk karşıtı sağa oyların da genel olarak güvende olma ihtiyacı hisseden ve küreselleşmeyle başa çıkmak için durağan, istikrarlı bir değerler sistemi arayan bu ikinci gruptan geldiğini gözlemlemek mümkündür.[53]

Bununla beraber çoğulculuk karşıtı partilere olan desteğin artışındaki en önemli nedenlerden biri de Almanyanın birleşmesi ve Avrupa Birliğinin genişlemesi sonrası yaşanan gelişmelerdir. 1989da gerçekleşen birleşmenin ardından ülkede bütçe açığı 117 milyar DMye çıkmış (1990), kamu harcamaları 140 milyar dolar DMye yükselmiştir.[54]

Almanyanın ABden aldığından fazlasını verdiği iddiası her defasında vurgulanan noktalardan biri olmuştur. Aşırı sağ seçmeni, birliğin eski ve güçlü ülkelerinin ulusal bütçeden daha önce kendileri için harcanan sosyal ödeneklerin ABnin genişlemeyle yeni ve görece küçük ülkelere aktarılmasına şiddetle karşı çıkmıştır.[55]

Aynı zamanda Almanyanın ABnin en önemli finansörü olması beraberinde yüksek faiz oranlarını getirmiştir. Almanyada işçi ücretleri yüksek olduğundan Doğu Avrupa ülkelerine yönelen yatırımcılar işsizliğin artmasına sebep olmuş,[56] bütçe açıkları sıkı kontrol mekanizmalarına yol açmış ve en önemlisi topluluğun dünya ürün ihracatındaki payı düşüş yaşamıştır. Artan ve büyüyen rekabet koşulları, ulusal devletlerin dezavantajlı kesimleri korumaya yönelik politikaları yürürlüğe koymalarını engellemeye başlamıştır.[57]

4. GÜÇLÜ BİR ÇOĞULCULUK KARŞITI PARTİ ÖRNEĞİ: AfD

AfD, popülist, milliyetçi, nativist, hükümetin cinsel yönelim çeşitliliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği reformlarına karşı duruşu ve piyasa liberalizmini savunan ekonomik görüşüyle tartışmasız aşırı sağ (*far-right*) bir partidir. Şu anki sistemin elit düzeni olduğunu savunarak halkın talebini her şeyin üstünde tutan parti, doğrudan demokrasiden ve halk seçimine dayanan federal başkanlıktan yanadır.[58]

Yumuşak bir Avrupa şüpheciliği taşıdığından[59] *extreme* olmadığı ve Yunanistanın Altın Şafak ve Birleşik Krallıkın Britanya Ulusal Cephesinden farklı olduğu iddia edilse de [60] parti yönetimine giderek radikal kesimden kişilerin yerleşmesi, gündelik siyasette radikal bir söylem kullanılması ve her 5 seçmeninden birinin radikaller kanadına eğilimli olması,[61] AfDnin radikal bir içeriği olduğunu göstermektedir.

Yabancı düşmanı eylemleriyle bilinen Patriotische Europäer Gegen die Islamisierung des Abendlandes (Patriotic Europeans Against the Islamization of the Occident/ West) PEGİDA ile direk temasında olan ve *Bizim ülkemiz, bizim kurallarımız* sloganını kullanan parti,[62] Almanyanın kendi insanlarını ve ulusunu korumak konusunda sorumluluğu olduğunu iddia etmektedir. Parti, mülteciler ve misafir işçilere ilişkin sert bir söylem kullanmaktadır. Yabancıları yalnızca ulusal ve dini bir tehdit olarak görmenin ötesinde mülteci politikasının sosyal refah devleti ilkesine karşı olduğunu ileri sürmektedir.[63]

AfDnin nefret söylemi ve nativist pratiklerine birkaç örnek vermek gerekirse Saksonya-Anhaltta AfDnin başkanlığını yapmış olan Andre Poggenburg, Türkler için *Boğaz'ın çok çok uzağındaki, ait oldukları yere, çamur kulübelerine ve çok eşli hayatlarına dönmesi gereken sarbanlar*

ifadesini kullanırken,[64] Ekim 2017den beri AfDnin liderliğini yapan Alice Weidel bir televizyon röportajında Almanyadaki Müslüman azınlık için *devletimiz için büyük tehdit* açıklamasında bulunmuş, sınırların mültecilere kapatılması gerektiğinden söz etmiştir.[65]

AfDde parti sözcülerinden Björn Höcke ise Holokost anıtlarına karşı çıkmaktadır. Alman tarih kitaplarının soykırıma odaklanmak yerine Nazi kurbanlara ve iki dünya savaşı esnasındaki Alman başarılarına odaklanması gerektiğine inanmaktadır. AfD Leipzigin başkanı Siegbert Droese ise Adolf Hitlerin kısaltmasına gönderme yapan AH 1818 plakalı bir arabaya sahiptir.[66]

Şu anda geçerli olan *jus soli* (toprak hakkı) ilkesine dayanan vatandaşlık anlayışından 2000 yılına kadar geçerli olan *jus sanguinis* (kan hakkı) ilkesine dayanan vatandaşlık anlayışına dönülmesini savunan partinin bu doğrultuda etnokratik bir siyaseti hedeflediği söylenebilir.[67] Camilerin yurtdışından fonlanmalarına ve müezzinlere karşı olan parti, *İslam, Almanyaya ait değildir* sloganını sıklıkla dile getirmektedir. Tüm vücudu kapatan burka türü kıyafetlerin ve erkek sünnetinin de yasaklanması çağrısı yapmaktadır.[68]

AfDnin manifestosu incelendiğinde, tüm AB vatandaşları için serbest dolaşım ve serbest ikamet ilkelerine bağlı olan AfD, AB vatandaşı olmayan kişiler için puanlamaya dayalı göç politikasını desteklemektedir. Partinin Alman Markına geri dönüşten yana olduğu ve şu anki kurtarma paketlerine karşı olduğu anlaşılmaktadır.

ABden çıkış yerine federal bir Avrupa bütünleşmesini ön gördüğü ve yetki ikamesi ilkesinin (*subsidiarity*) güçlendirilmesinden yana olduğu için partinin yumuşak bir Avrupa şüpheciliğini savunduğu söylenebilir.[69]Avrupa Parlamentosu seçimlerinden önce yapılan bir ankette ise, seçmeninin %47si Almanyanın ABye üyeliği konusunda tamamen olumsuz görüş beyan etmiştir.[70] Bu doğrultuda partinin de radikalleştikçe giderek daha sert bir Avrupa şüpheciliğini benimseyebileceği ve Dexit gibi üyeliğin tamamının iptalinden yana konumlanabileceği söylenebilir.[71]

Şeffaf ve halkın çıkarına olmadıkları ve Alman hükümetiyle iş birliği yapmadıkları gerekçesiyle Transatlantische Freihandelsabkommen, offiziell Transatlantische Handels- und Investitionspartnerschaft/Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) , Abkommen über den Handel mit Dienstleistungen / Trade in Services Agreement (TISA) ve Umfassende Wirtschafts- und Handelsabkommen EU-Kanada / Comprehensive Economic and Trade Agreement between EU-Canada (CETA)yı reddeden parti,[72] gizli özelleştirmelere karşı olup birçok konuda olduğu gibi önemli kamu mallarının

özelleştirilmesinde de referandumdan yanadır. Küçük ve orta ölçekli işletmelere destek verilmesi gerektiğini savunmakta, aşırı bürokrasi ve kısıtlayıcı devlet denetiminin kaldırılmasından yana olmakta ve veraset-intikal vergisi ve varlık vergisi gibi vergilere karşı olmaktadır.[73]

Lügenpresse (yalancı basın) ifadesine buluşmalarında sıkça yer veren AfD, diğer aşırı sağ partiler gibi medyayı düzen partilerinin aracı olduğu gerekçesiyle eleştirmektedir.[74] Cinsel yönelim hakları konusunda ise parti, Avusturya, Danimarka ve Finlandiyadaki aşırı sağ partilere benzer olarak geleneksel aile modelini desteklemektedir. Aynı cinsiyete sahip bireylerin evliliğine karşı tepkisel bir düşüncede olmakta ve LGBTİ+ bireyleri ötekileştirmektedir.

Çocukları ulusun geleceği olarak yorumlayan parti kürtaj karşıtıdır.[75] AfD eski lideri Frauke Petry, kadınlara üç çocuk çağrısı yaparken, Angela Merkeli çocuk sahibi olmadığı için eleştirmiştir.[76] Parti aynı zamanda kadınların evlenmeleri ve çocuk sahibi olmalarını destekleyen, ebeveynler için faizsiz kredi imkanları sağlayan ve evlenmek isteyen genç öğrencilerin ve geniş ailelerin devlet tarafından desteklenmesini amaçlayan projelere sahiptir.[77]

Militarist ve otoriter özelliklere sahip parti, daha fazla cezaevi yapılmasından yana olup[78] polis sayısının ve maaşının arttırılması gerektiğini savunmaktadır.[79] Silahlanmanın da serbest bırakılmasını destekleyen parti, 18-25 yaş arası erkekler için zorunlu askerliği desteklemektedir.[80]

Parti manifestosunda AfDnin en çok kullandığı kavramların üye devletler, Eurozone (Euronun kullanıldığı bölge), Avrupa Merkez Bankası ve kurumlar sözcükleri olduğu saptanırken,[81] internetteki varlığında partinin Alman (253), Avrupa (379), Avro (175), Avrupa Birliği (185) ve Eurozone (62) sözcüklerini sıklıkla kullandığı, Avrupa Adalet Mahkemesi ve misafirperverlik haklarını ihlal ettikleri gerekçesiyle mültecileri manifestolarından çok daha sert bir dille hedef aldıkları anlaşılmaktadır.[82]

500,000i aşkın paylaşılma, yaklaşık 2 milyon beğeni ve her paylaşım başına 200ün üzerinde yorumla[83] aktif denilebilecek AfDnin internet platformlarında mülteci karşıtı, homofobik ve düzen siyasetini eleştiren yorumlara sıklıkla, ırkçı küfürlere ise kaldırıldıkları için nadiren rastlanmaktadır.[84] AfD, Alman siyasetinde interneti en etkin kullanan partidir.

Türklerin Almanyanın ikinci en büyük azınlık grubu olduğu düşünüldüğünde, AfDnin başarısı yalnız göçmenleri değil İkinci Dünya Savaşından sonra misafir işçi olarak

Almanyaya göç eden Türk nüfusunu da önemli ölçüde tehdit etmektedir. Yetkilileri tarafından sıklıkla nefret söylemine maruz kalan . Türklerin, dini pratikleri ve yaşam tarzları bakımından da parti için tehdit unsuru olduğu ileri sürülmektedir.

Merkez partilerin düşüşü ve AfDnin yükselişi, aşırı sağcı illegal örgütlerin ve bu örgütlerin terör eylemlerine de psikolojik bir destek sağlamaktadır. Almanyada camii saldırıları her gün artmakta, bu durum hem Müslüman hem Türk topluluklarını endişeye sevk etmektedir.

SONUÇ

Ortadoğuda yaşanan gelişmelerin ardından ortaya çıkan göç dalgası ve 2008 Ekonomik Krizi gibi faktörler Avrupada aşırı sağ siyasetin güçlenmesine neden olduğundan son on yıl içinde Avrupalı aşırı sağ partiler oy oranlarını yaklaşık yüzde on arttırmıştır. 70li ve 80li yıllardan farklı olarak popülizmle birleşen yeni aşırı sağ, Avrupadaki tüm örgütlenmelerinde nativizm, kapalı ırkçılık ve Avrupa şüpheciliği gibi benzer örüntülere sahiptir.

Elitin çıkarlarını savunduğu iddia edilen düzen partilerine karşı halkı savunduğu savıyla yola çıkan popülizm, modern dünyadaki sıradan insanın öfke, nefret gibi duygularını kullanır ve sorunlara karşı basit çözümler ortaya koyar. Her zaman için daha geniş vizyonlu başka bir ideolojiye eklemlenmesi gereken popülizme, yeni sağda nativizm ve kapalı ırkçılıkla beraber başvurulmaktadır.

Nativizm, milliyetçilik ve yabancı düşmanlığının birleşimi olarak görülür. Nativist yöntemde/eylemlerde/uygulamalarda/faaliyetlerde biyolojik bir ayrımı işaret eden klasik (açık) ırkçılığın aksine kültürlerin özgünlüklerinin korunması gerektiğine inanan argümanlar ve çok kültürlülük ve küreselleşme karşıtlığı ile kendini gösteren kapalı ırkçılığa sıklıkla rastlanır. Kapalı (yeni) ırkçılık, klasik ırkçılığın aksine genellikle fark edilmeden icra edilir.

Avrupalı aşırı sağcı eğilimlerin bir diğer özelliği ise Avrupa şüphecisi olmaları ve Avrupa Birliğine yönelik olumsuz bakış açısına sahip olmalarıdır. Avrupalı çoğulculuk karşıtı partilerin bazıları Avrupa Birliğinin yalnız ekonomik amaçlı bir birlik haline gelmesini savunmakta (yumuşak Avrupa şüpheciliği), bazıları ise tamamen üyelikten çıkılmasından yana olmaktadır (sert Avrupa şüpheciliği).

Geniş bir çerçevede farklı siyasi tutumlara sahip olsalar da tüm çoğulculuk karşıtı

sağ partiler, giderek daha koordineli çalışmakta ve küreselleşmeden sosyal veya ekonomik olarak olumsuz etkilenen tabana hitap etmek, etnokrasi vurgusu yapmak, biz ve öteki algısı yaratmak, yabancı ve göçmenlere karşı korku ve korkudan ileri gelen düşmanca duygulara sahip olmak, çoğulcu demokrasiye karşı çıkmak ve yabancıların egemen kültürü bozacaklarından ve nüfus oranını değiştireceklerinden (*great replacement*) endişe etmek gibi ortaklık veya benzerliklere sahiptir.

Aşırı sağ, genel olarak erkek, ekonomik olarak alt gelir grubuna ait ve vasıfsız seçmene hitap etmektedir. Küreselleşmeden olumsuz etkilenen bu kesim, ABye 2004ten sonra katılan Doğu ülkelerinin ve Müslüman ülkelerden gelen göçmenlerin ülkelerine sosyal ve ekonomik olarak yük olduğunu düşünmektedir. Aynı zamanda merkez sağ ve merkez sol partilerin birçok konuda yetersiz bulunmaya başlanması ve ortaya çıkan yolsuzluk olayları da protesto oylarının bu partilere kaymasına neden olmuştur.

Almanyada ise aşırı sağ, Nazi döneminin bitiminden sonra da varlığını sürdürmüş, 90lardan sonra daha büyük ivme kazanmıştır. Günümüzde AfD (*Alternative für Deutschland*), Almanyada çoğulculuk karşıtı sağı temsil etmektedir. AfD, popülist, nativist, LGBTİ+ haklarına karşı, Avrupa şüphecisi ve kürtaj karşıtı bir partidir. Kadrosu ve tabanı giderek radikalleşen parti, 2017 yılında %12,6 oy alarak büyük bir başarı elde etmiştir.

AfDnin oylarının artmasında siyasal, sosyal ve ekonomik birçok neden bulunmaktadır. Avrupa Birliğinin genişleme politikası sonucunda Almanyanın ekonomik yükü ve işsizlik artmış, bu durum halkın belli bir kesiminde hoşnutsuzluk yaratmıştır. Almanyanın Suriyeli göçmenleri ülkeye kabul etmesi de tepki oylarını arttırmış, çoğulculuk karşıtı sağa eğilimi güçlendirmiştir.

AfDnin, merkez sağın da oylarını kaybetmemek adına daha sağda bir siyasa izlemesine neden olmuştur. Sağcı terör ve şiddet eylemlerinin de artmasına neden olan parti, Almanyadaki Türk ve Müslüman azınlıklar için ciddi bir tehdit unsurudur.

**Fotoğraf: https://www.ifri.org/*

BİBLİYOGRAFYA

ABnin Tarihçesi, t.y. https://www.avrupa.info.tr/tr/abnin-tarihcesi-82.

AfD hakkında bilmeniz gereken 10 şey, t.y. https://www.dw.com/tr/afd-hakk%C4%B1nda-bilmeniz-gereken-10-%C5%9Fey/a-39756323-0.

AfDde radikal darbe yaşanıyor. *Hürriyet*, t.y. http://www.hurriyet.com.tr/avrupa/afdde-radikal-darbe-yasaniyor-41282290.

Almanya için Alternatif, t.y. https://tr.wikipedia.org/wiki/Almanya_için_Alternatif.

Almanyadaki Türk toplumu popülist ve faşistlere karşı örgütlenmeli, t.y. https://tr.sputniknews.com/columnists/201802201032328630-almanya-turk-toplumu-populist-fasist-afd-andre-poggenburg-turk-alman-cemiyeti-bekir-yilmaz-islamofobi-turkofobi-gorus/.

Arzheimer, Kai. The AfD: Finally a Successful Right-Wing Populist Eurosceptic Party for Germany?, t.y. http://repository.essex.ac.uk/14030/1/afd-right-wing-populist-eurosceptic-germany.pdf.

Betz, Hans-Georg. *Radical Right-Wing Populism In Western Europe*, t.y.

Canovan, Margaret. *Populism*, 1981.

Connelly, Rana İzci. AVRUPA ŞÜPHECİLİĞİ VE TÜRKİYE: NASIL BİR AVRUPA? *MARMARA AVRUPA ARAŞTIRMALARI DERGİSİ* 23, sy 2 (2015).

Çalışkan, Hülya Ecem. THE RISE OF POPULIST RADICAL RIGHT PARTIES IN EUROPE: THE CASE OF THE ALTERNATIVE FOR GERMANY (AfD), t.y.

Dahrendorf, Ralf. Acht Anmerkungen zum Populismus, t.y.

Extreme Right / Radical Right / Far Right, t.y. https://www.adl.org/resources/glossary-terms/extreme-right-radical-right-far-right.

Hançer, Özlem. Avrupada Aşırı Sağın Yükselişi ve Nedenleri Üzerine Bir İnceleme: Fransa ve Almanya Örnekleri. Ankara Üniversitesi, 2005.

Kaçar, Fatmanur. 2017 ALMANYA FEDERAL MECLİS SEÇİMİ VE ALMANYA İÇİN ALTERNATİF PARTİSİNİN YÜKSELİŞİ: AVRUPADA SAĞ POPÜLİZMİN BİR DEĞERLENDİRMESİ, t.y.

Karabel, Sibel. Avrupada yükselen aşırı sağ ve popülist söylem, t.y. https://www.aa.com.tr/tr/analiz-haber/avrupa-da-yukselen-asiri-sag-ve-populist-soylem/1113760.

Kazin, Michael. *The Populist Persuasion*, t.y.

Lohre, Matthias. Die Drei-Kinder-Familie soll gesellschaftliches Leitbild sein, t.y.

https://www.zeit.de/2014/33/afd-landtagswahl-sachsen/seite-2.

Müller, Jan-Werner. *Popülizm Nedir?* 3. bs. C. Güven Mücellit. Politika Dizisi 164. İstanbul: İletişim Yayınları, 2016.

Öner, Selcen. AVRUPADA YÜKSELEN AŞIRI SAĞ, YENİ ÖTEKİLER VE TÜRKİYENİN AB ÜYELİĞİ, t.y.

P. Bowser, Benjamin. Racism: Origin and Theory, t.y.

Populism, t.y. https://en.wikipedia.org/wiki/Populism.

ROBERTS, GEOFFREY K. Right-Wing Radicalism in the New Germany, t.y.

TBMMden Avrupada aşırı sağın yükselişi raporu, t.y. https://www.sabah.com.tr/avrupa/2017/06/25/tbmmden-avrupada-asiri-sagin-yukselisi-raporu.

Vardar, Deniz. Yeni Irkçılığın Doğuşu: Başlangıca Dönüş mü? *Birikim*, Ağustos 1995.

[1] TBMMden Avrupada aşırı sağın yükselişi raporu, t.y., https://www.sabah.com.tr/avrupa/2017/06/25/tbmmden-avrupada-asiri-sagin-yukselisi-raporu.

[2] Selcen Öner, AVRUPADA YÜKSELEN AŞIRI SAĞ, YENİ ÖTEKİLER VE TÜRKİYENİN AB ÜYELİĞİ, t.y., 1.

[3] ABnin Tarihçesi, t.y., https://www.avrupa.info.tr/tr/abnin-tarihcesi-82.

[4] Öner, AVRUPADA YÜKSELEN AŞIRI SAĞ, YENİ ÖTEKİLER VE TÜRKİYENİN AB ÜYELİĞİ.

[5] Özlem Hançer, Avrupada Aşırı Sağın Yükselişi ve Nedenleri Üzerine Bir İnceleme: Fransa ve Almanya Örnekleri (Ankara Üniversitesi, 2005), 19.

[6] Margaret Canovan, *Populism*, 1981; Hans-Georg Betz, *Radical Right-Wing Populism In Western Europe*, t.y.; Michael Kazin, *The Populist Persuasion*, t.y.

[7] Fatmanur Kaçar, 2017 ALMANYA FEDERAL MECLİS SEÇİMİ VE ALMANYA İÇİN ALTERNATİF PARTİSİNİN YÜKSELİŞİ: AVRUPADA SAĞ POPÜLİZMİN BİR DEĞERLENDİRMESİ, t.y.

[8] Canovan, *Populism*; Betz, *Radical Right-Wing Populism In Western Europe*; Kazin, *The Populist Persuasion*.

[9] Hülya Ecem Çalışkan, THE RISE OF POPULIST RADICAL RIGHT PARTIES IN EUROPE: THE CASE OF THE ALTERNATIVE FOR GERMANY (AfD) (t.y.), 19.

[10] Çalışkan, 18.

[11] Müller, Güven Mücellit:25.

[12] Jan-Werner Müller, *Popülizm Nedir?*, 3. bs, c. Güven Mücellit, Politika Dizisi 164 (İstanbul: İletişim Yayınları, 2016), 15.

[13] Müller, Güven Mücellit:16, 24.

[14] Ralf Dahrendorf, Acht Anmerkungen zum Populismus, t.y.

[15] Çalışkan, THE RISE OF POPULIST RADICAL RIGHT PARTIES IN EUROPE: THE CASE OF THE ALTERNATIVE FOR GERMANY (AfD), 17; Populism, t.y., https://en.wikipedia.org/wiki/Populism.

[16] Extreme Right / Radical Right / Far Right, t.y., https://www.adl.org/resources/glossary-terms/extreme-right-radical-right-far-right.

[17] Kai Arzheimer, The AfD: Finally a Successful Right-Wing Populist Eurosceptic Party for Germany?, t.y., 3, http://repository.essex.ac.uk/14030/1/afd-right-wing-populist-eurosceptic-germany.pdf.

[18] Benjamin P. Bowser, Racism: Origin and Theory, t.y.

[19] Hançer, Avrupada Aşırı Sağın Yükselişi ve Nedenleri Üzerine Bir İnceleme: Fransa ve Almanya Örnekleri.

[20] Deniz Vardar, Yeni Irkçılığın Doğuşu: Başlangıca Dönüş mü?, *Birikim*, Ağustos 1995.

[21] Vardar.

[22] Vardar, Yeni Irkçılığın Doğuşu: Başlangıca Dönüş mü?

[23] Vardar.

[24] Hançer, Avrupada Aşırı Sağın Yükselişi ve Nedenleri Üzerine Bir İnceleme: Fransa ve Almanya Örnekleri, 11.

[25] P. Bowser, Racism: Origin and Theory, 7.

[26] Hançer, 13-18.

[27] Rana İzci Connelly, AVRUPA ŞÜPHECİLİĞİ VE TÜRKİYE: NASIL BİR AVRUPA?, *MARMARA AVRUPA ARAŞTIRMALARI DERGİSİ* 23, sy 2 (2015): 4.

[28] Arzheimer, The AfD: Finally a Successful Right-Wing Populist Eurosceptic Party for Germany?, 4; Connelly, AVRUPA ŞÜPHECİLİĞİ VE TÜRKİYE: NASIL BİR AVRUPA?, 5 (63).

[29] Çalışkan, THE RISE OF POPULIST RADICAL RIGHT PARTIES IN EUROPE: THE CASE OF THE ALTERNATIVE FOR GERMANY (AfD), 33.

[30] Hançer, Avrupada Aşırı Sağın Yükselişi ve Nedenleri Üzerine Bir İnceleme: Fransa ve Almanya Örnekleri, 87.

[31] Çalışkan, THE RISE OF POPULIST RADICAL RIGHT PARTIES IN EUROPE: THE CASE OF THE ALTERNATIVE FOR GERMANY (AfD), 35.

[32] Hançer, 100-101.

[33] Hançer, Avrupada Aşırı Sağın Yükselişi ve Nedenleri Üzerine Bir İnceleme: Fransa ve Almanya Örnekleri, 91-93.

[34] Arzheimer, The AfD: Finally a Successful Right-Wing Populist Eurosceptic Party for Germany?, 8.

[35] Almanya için Alternatif, t.y., https://tr.wikipedia.org/wiki/Almanya_için_Alternatif.

[36] Çalışkan, THE RISE OF POPULIST RADICAL RIGHT PARTIES IN EUROPE: THE CASE OF THE ALTERNATIVE FOR GERMANY (AfD), 11.

[37] AfD hakkında bilmeniz gereken 10 şey, t.y., https://www.dw.com/tr/afd-hakk%C4%B1nda-bilmeniz-gereken-10-%C5%9Fey/a-39756323-0.

[38] Hançer, Avrupada Aşırı Sağın Yükselişi ve Nedenleri Üzerine Bir İnceleme: Fransa ve Almanya Örnekleri, 81-87.

[39] Hançer, 109-10.

[40] Hançer, 94.

[41] Hançer, 117.

[42] Çalışkan, THE RISE OF POPULIST RADICAL RIGHT PARTIES IN EUROPE: THE CASE OF THE ALTERNATIVE FOR GERMANY (AfD), 26.

[43] Çalışkan, 27.

[44] GEOFFREY K. ROBERTS, Right-Wing Radicalism in the New Germany, t.y.

[45] Çalışkan, THE RISE OF POPULIST RADICAL RIGHT PARTIES IN EUROPE: THE CASE OF THE ALTERNATIVE FOR GERMANY (AfD), 27.

[46] Çalışkan, 31.

[47] Çalışkan, 21.

[48] Hançer, Avrupada Aşırı Sağın Yükselişi ve Nedenleri Üzerine Bir İnceleme: Fransa ve Almanya Örnekleri, 96.

[49] Hançer, 108.

[50] Hançer, 100.

[51] Çalışkan, THE RISE OF POPULIST RADICAL RIGHT PARTIES IN EUROPE: THE CASE OF THE ALTERNATIVE FOR GERMANY (AfD), 30.

[52] Zwei-Drittel Gesellschaft, toplumun üçte ikisi anlamına gelirken, post-modern çağda gelişen refahtan pay alabilen kesimi ifade etmek ve toplumun kalan üçte birinin bu gelişmelerden pay alamadığını ve yeni bir yoksulluk türü ortaya çıktığını ima etmek amaçlı Almanca basın ve siyaset literatüründe kullanılagelen bir ifadedir.

[53] Hançer, Avrupada Aşırı Sağın Yükselişi ve Nedenleri Üzerine Bir İnceleme: Fransa ve Almanya Örnekleri, 98.

[54] Hançer, 119.

[55] Hançer, 118.

[56] Almanyada imalat sektöründeki her beş işçiden ikisi işsiz kalmıştır.

[57]Hançer, Avrupada Aşırı Sağın Yükselişi ve Nedenleri Üzerine Bir İnceleme: Fransa ve Almanya Örnekleri, 99.

[58] Çalışkan, THE RISE OF POPULIST RADICAL RIGHT PARTIES IN EUROPE: THE CASE OF THE ALTERNATIVE FOR GERMANY (AfD), 51-52.

[59] Arzheimer, The AfD: Finally a Successful Right-Wing Populist Eurosceptic Party for Germany?, 24.

[60] Çalışkan, THE RISE OF POPULIST RADICAL RIGHT PARTIES IN EUROPE: THE CASE OF THE ALTERNATIVE FOR GERMANY (AfD), 13.

[61] AfDde radikal darbe yaşanıyor, *Hürriyet*, t.y., http://www.hurriyet.com.tr/avrupa/afdde-radikal-darbe-yasaniyor-41282290.

[62] Çalışkan, THE RISE OF POPULIST RADICAL RIGHT PARTIES IN EUROPE: THE CASE OF THE ALTERNATIVE FOR GERMANY (AfD), 53, 59.

[63] Çalışkan, 72.

[64] Almanyadaki Türk toplumu popülist ve faşistlere karşı örgütlenmeli, t.y., https://tr.sputniknews.com/columnists/201802201032328630-almanya-turk-toplumu-populist-fasist-afd-andre-poggenburg-turk-alman-cemiyeti-bekir-yilmaz-islamofobi-turkofobi-gorus/.

[65] Çalışkan, THE RISE OF POPULIST RADICAL RIGHT PARTIES IN EUROPE: THE CASE OF THE ALTERNATIVE FOR GERMANY (AfD), 58.

[66] Çalışkan, 55.

[67] Çalışkan, 56.

[68] Çalışkan, 57-58.

[69] Arzheimer, The AfD: Finally a Successful Right-Wing Populist Eurosceptic Party for Germany?, 17.

[70] Arzheimer, 25.

[71] Çalışkan, THE RISE OF POPULIST RADICAL RIGHT PARTIES IN EUROPE: THE CASE OF THE ALTERNATIVE FOR GERMANY (AfD), 50.

[72] Çalışkan, 70.

[73] Çalışkan, 71-72.

[74] Çalışkan, 47.

[75] Çalışkan, 47.

[76] Çalışkan, 47-48; Matthias Lohre, Die Drei-Kinder-Familie soll gesellschaftliches Leitbild sein, t.y., https://www.zeit.de/2014/33/afd-landtagswahl-sachsen/seite-2.

[77] Çalışkan, THE RISE OF POPULIST RADICAL RIGHT PARTIES IN EUROPE: THE CASE OF THE ALTERNATIVE FOR GERMANY (AfD), 48.

[78] Çalışkan, 73.

[79] Çalışkan, 74.

[80] Çalışkan, 76.

[81] Arzheimer, The AfD: Finally a Successful Right-Wing Populist Eurosceptic Party for Germany?, 12.

[82] Arzheimer, 19.

[83] Arzheimer, 23.

[84] Arzheimer, 23.

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: Varol, Çağdaş. 2026. "ALMANYA'DA ÇOĞULCULUK KARŞITI SAĞ NEDEN YÜKSELİYOR: ALTERNATIVE FÜR DEUTSCHLAND ÖRNEĞİ ÜZERİNE İNCELEME - 01.08.2019." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Uep Rapor No.2019 / 1. Ağustos 01. Erişim Kasım 21, 2026. https://avimbulten.org/public/UEPRapor/ALMANYA-DA-COGULCULUK-KARSITI-SAG-NEDEN-YUKSELIYOR-ALTERNATIVE-FUR-DEUTSCHLAND-ORNEGI-UZERINE-INCELEME-01-08-2019

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır